

Játék a nevekkel

– költőkével és prózaírókéval

Gyermekded, gyöngéd – mondjam? –, kissé felelőtlen vagy inkább felhőtlen játszadozás ez, mintha a cica, mely olykor núbiai oroszlánként viselkedik, játszadozna az elgurult pamutgombolyaggal, nem törődve azzal, mert nem célja és nem feladata, vigyázzon, össze ne gubancolódjon a fonál. Ha körmünk fölsebezne valakit, bocsánat, nem szándékosan, hanem feledékenységéből vagy butaságból – műveletlenségünk okán – történt.

Három-három kiemelkedő, meghatározó jelentőségű kortárs költő és prózaíró nevére, művére kíváncsi a szerkesztő-gazda. Ilyen kérdés-kérés hallatán az én elmém megviselt, kopott zsákjából egy focicsapatnyi név zúdul eléd, kedves uram, azoké, akiket én nagyra tartok, mert szeretek. Szeretek, mert nagyra tartok, akiknek a műveit mohó kíváncsisággal olvasom, ha szerét ejthetem. Sok ilyen van, hála az égnek. A sokból aztán önkínzó módon végül mégiscsak kiválasztom a magam legjeit. Nem biztos, hogy az én legjeim a másokéi is, sőt biztos, hogy nem, mert az ízlés iránytűje nem mindig egyfelé mutat. Emlékszem, gyerekkoromban nem fogadtam el, hogy Petőfi a legnagyobb magyar költő, pedig a közvélekedés szerint és gimnazista barátom szerint igen, mert én Arany Jánost ruháztam fel ezzel a jelzővel, és csaknem öltre mentünk Ferivel igazunkért. Nekem máig is Arany János a leg, persze Petőfi se kutya, mondhatnánk póriasan.

Remélem, listázásom nyomán a kecske (a mindenkori kedves olvasó és a gazda) is jóllakik, s a káposzta (érték) is sértetlen marad.

Az én válogatottam:

Kányádi Sándor: (A tradicionális líra folytatója és megújítója, univerzális költő, az élménylíra mestere. A mai magyar irodalom nagy öregje, élő klasszikusa. Faludy György mondta róla úgy jó másfél évtizede, ő a legnagyobb élő magyar költő, és ezzel a megállapítással én egyet tudtam érteni.)

Kovács András Ferenc: (Próteuszi alkat, mindig más alakban jelenik meg olvasói előtt, weöresi nagyságrendű formaművész.)

Tandori Dezső: (Líránk nagy megújítója, első kötete, a *Töredék Hamletnek* óta tartom számon a legjobbakk között, mondjuk ilyen sorai okán: „- állni egyre, gyönyörűséggel megkövezve”)

Vasadi Péter: (Mintha nem az én nyelvemen, hanem egy nem létező nyelven szólna, de valahogy mégis értem, amit mond vagy inkább sugall.)

Oravecz Imre: (Eszköztelen, végsőkéig lecsupaszított szövegei nagy hatású, megrázó versek.)

Várady Szabolcs: (Elegáns, kevés szavú lírikus, aki Vas István szerint már tizenhét éves korában kész költő volt.)

Parti Nagy Lajos: (Verseiben a széttrancsírozott nyelvből élő, eleven organizmus születik.)

Ágh István: (Önmagát folyamatosan megújító költő, a személyestől jutott az egyetemesig.)

És akkor lássuk az én leghármamat abc sorrendben, nem értékítélet szerint:

Bertók László (*És ott mi van?*): Elegáns, finom költő, versei mégsem tűnnek keresettnek, mesterkéltnek, olyan természetességgel szólalnak meg, ahogy az eső elered. Természetes, mondhatnám hétköznapi beszéd mód jellemzi a legbensőbb tartományról – a lélek rezzenéseiről? – hírt adó költeményeit. Évei és versei szaporodtával szaporodnak a kérdései is, melyek a létezés titkait faggatják, ám a kérdések elől elmenekülnek a válaszok. Bertók versei ezeknek az elillanó válaszoknak az árnyékai, nincs bizonyosság, csak sejtetés. A felködlő, fölsejlő térre számított föltérképezésre irányuló törekvés ez a költészet, e törekvés kudarcának szép beismerése, hogy a világ, a benső világ is kiismerhetetlen, mindennek csak a hűlt helyét találjuk. Ezek a helyek azonban beszédesekek, a szépség fájdalmával ajándékoznak meg. Legutóbbi kötetei (szonettjei, haikui, kétsorosai) a reveláció erejével hatnak, nővumként mutatják a megszokottat, azt sugallva, hogy másképpen nem is lehetne mondani, csakis így, ahogyan ő mondja, meggyőző erővel. Öregkori költészete Kálnokyéhoz hasonlóan – ami ritkaság – kiteljesedni látszik.

Buda Ferenc (*Isten szalmaszálán*): A kortárs magyar líra egyik legmarkánsabb képviselője, a Berzsenyi, Vörösmarty, Illyés, Csoóri által fémjelzett lírai hagyomány örököse és folytatója, az a költő, akinek versei valamiről és valakiknek – nekünk – szólnak. Az utóbbi időben költészetének szövetébe az iróniának egyre több szála keveredik. Alanyiség és közéletiség harmonikus egységét mutatja a Buda-líra, amely közvetlenségével olyannyira bír hatni az olvasóra. Lassú, tektonikus mozgású költészet ez, nem tűr semmi léhaságot, fölöslegeset. 2015-ben a *Napút* folyóirat felhívással fordult a laphoz közel álló szerzőihez, állítanak össze a maguk válogatott költő tizenegyet. Elég sokan eleget tettünk e felhívásnak, s a legtöbbünk válogatottjában szerepelt Buda Ferenc, ami azért jelent valamit. (És ezt nem csupán magamat igazolandó mondom.)

Csoóri Sándor (*A jövő szökevénye*): Illyés Gyula után a legnagyobb hatású közéleti költőnk, aki, mint nagy elődje, használni kíván verseivel. *Második születésem* című kötetével találkoztam először egy amúgy szerelmes regényeket, lek-

tűröket faló kolléganóm jóvoltából. Csak nehezen vettem át a kollegina lelkesedését, de ahogy belemélyedtem a könyvbe, mindinkább megfogott keresetlen őszintesége, fiatalos szókimondása, frissessége. Egészen másfajta költészet volt, mint a rajongva szeretett Nagy Lászlóé, Weöresé. (Hol volt még akkor Pilinszky, Rilke, Eliot?) Nélkülözte Nagy László nyelvi pompáját, metaforában gazdag vizualitását, a weöresi játékosság, formai változatosság és virtuozitás szintűgy hiányzott belőle, volt viszont plebejusi indulat, robusztus erő. Az élet lehelete áradt ezekből a megformálatlanok tűnő, prófétai hevületű, a hétköznapi beszéd ritmusával lüktető szövegekből.

Csoóri korának hűséges, hiteles – nem csak – lírai krónikása, a kor ütőerén tartotta mindig érzékeny ujját. (Helyénvaló közhely, úgy gondolom.)

Vas István himnikus soraival zárom lírai barangolásomat:

De van, mint a végzet, a magyar költészet:

Nem vesz rajta erőt a Halál országa

P. s.: Költői kérdés: Vajon vannak-e még, akik tudják, ki volt Vas István?

A XXI. század szerintem legjelentősebb prózaírói és műveik Esterházy Péter (*Harmonia Caelestis*), Nádas Péter (*Párhuzamos történetek*), Spiró György (*Fogság*), Darvasi László (*Virágzabálók*), Péterfy Gergely (*Kitömött barbár*), Dragomán György (*Máglya*), Bodor Ádám (*Verhovina madarai*), Jókai Anna (*Éhes Élet*), Závada Pál (*Jadviga párnája*) Tót Krisztina (*Pixel*) és akkor Krasznahorkairól, Grendelről, Fehér Béláról nem is szóltam. Konrád és Kertész, elismerem, jelentős írók, tisztelem őket, de valahogy úgy vagyok velük, mint Petőfi a Kárpátokkal. Csak azért mondom, mert ez egy szívbeli lista, elfogult.

És a három leg:

Borbély Szilárd: *Nincstelenek*

Rakovszky Zsuzsa: *A kígyó árnyéka*

Szilágyi István: *Hollóidő*